

BADIIY MATNDA OILAVIY MUNOSABATLARNI IFODA ETUVCHI O'ZBEK VA KOREYS PAREMIYALARI

I.N.Abdiyeva

O'zDJTU. Koreys tili o'qituvchisi.

iroda_abdieva@mail.ru

+998932264494

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10657325>

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqola badiiy matnda oilaviy munosabatlarni ifoda etuvchi o'zbek va koreys paremiyalari haqida bo'lib, ularning har ikkala tildagi farqi va o'rnini aniqlash bo'yicha ilmiy izlanish olib borilgan.

Tayanch so'zlar: paremiya, matn, qiyoslash, solishtirish, oila konsepti.

UZBEK AND KOREAN PAREMIES EXPRESSING FAMILY RELATIONS IN THE LITERARY TEXT

Abstract. This scientific article is about Uzbek and Korean paremias in the artistic text, which conducted research on determining the differences and place of both languages.

Key words: paremia, text, comparison, family concept.

УЗБЕКСКИЕ И КОРЕЙСКИЕ ПАРЕМИИ, ВЫРАЖАЮЩИЕ СЕМЕЙНЫЕ ОТНОШЕНИЯ В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ТЕКСТЕ

Аннотация. Эта научная статья о Узбекке и корейском языке в художественном тексте, который проводил исследования по определению различий и места обоих языков.

Ключевые слова: Паремия, текст, сравнение, семейный концепт

Oila konsepti adabiy-badiiy matnda hamda maishiy diskursda yorqin ifodasini topgan bo'lib, o'zbek va koreys xalq maqol va matallari fikrimizning isbotidir. Idiomatik material koreys xalqining oila konseptini qabul qilishlarining o'ziga xosligini va tilda voqealanashuvini namoyon qilgan. Mazkur xususiyat ayolning oila bekasi, uying farishtasi sifatida ko'rsatsa, otaning oila boshlig'i, xonadon ustuni sifatida ifodalaydi. O'zbek va koreys maqollarida va ibratli so'zlarida oila institutining tamoyillari, tartib qoidalari ifodalangan. Ularning buzilishi tartib - qoidalarning buzilishiga olib kelgan. Sharq xalqlari oila munosabatlarini qurishgandagi munosabatlar mushtarak xususiyatlarga ega. Hayot yo'lida oila va jamiyat haqidagi ibora va maqollar muhim rol o'ynaydi. Oila a'zolarining qo'llab-quvvatlashi bilan inson olam bilan tanishishni boshlaydi, xarakterini shakllantiradi, birinchi maqsadlariga erishadi, yurishni, gapirishni, o'zini tutishni o'rganadi, yaqinlarining fidokorona muhabbati va sadoqati nima ekanligini tushunadi. Agar oiladagi vaziyat ijobiy, qulay bo'lsa - inson to'g'ri rivojlana oladi, o'ziga va harakatlariga ishonch hosil qiladi, bu shubhasiz unga keyingi hayotida yordam beradi.

Koreys tilidagi "oila" konsepti ifodalangan paremiyalar guruhiga e'tiborimizni qaratamiz: qarindosh-친척; avlod-세대; Ota-ona-부모; bolalar-자식; Er-남편; xotin-아내; Ota (dada)-아버지 (아빠); Ona (oyi) - 엄마 (어머니); O'g'il-아들; Qiz-딸; Aka-오빠/형; Uka-남동생; Opa, singil-누나 / 언니; Bobo-할아버지; Buvi-할머니; Nabira-손자; Qiz nabira-손녀; Amaki, tog'a-삼촌; Amma, xola-이모/고모; Jiyan (o'gil bla)- 조카; Jiyan (qiz bola)- 조카딸.

Koreys tilidagi quyidagi maqollarni ko'rib chiqamiz:

1. 가지 많은 나무에 바람 잘 날이 없다. Shoxi ko'p daraxtni shamol egmaydi.

2. 열 손가락을 깨물어 안 아픈 손가락이 없다. Agar bir barmoqni tishlasa o'n barmoqning barchasi og'riydi.

Koreys va o'zbek tilidagi badiiy matnlarda bolalar bilan bog'liq leksik guruh alohida o'rin tutadi. Balki shuning uchun badiiy - grafik vositalar va stereotiplar bir butun hisoblanadi:

Qiyoslashlar, epitelar, frazeologik iboralarda “/ 애 / 자식”- “bola (lar)” komponentlari bilan birikmalar mavjud.

1. 부모 열번 생각 하면 자식이 한 번 생각한다.

Agar ota-ona (bolasi haqida) o'n marta eslasa, bolasi (ular haqida) bir marta eslaydi.

2. 자식도 농사와 같다.

Farzand ham dehqonchilikka o'xshaydi.

3. 자식 둔 골은 범도 돌아다 본다.

Yo'lbars ham bolalarini qoldirgan daraga qaraydi.

4. 자식 사랑은 짐승이나 사람이나 한가지라.

Bolaga sevgi insonda ham hayvonda ham bir xil.

Bolalarning tajribasizligi tufayli (kattalar nuqtai nazaridan) o'zbek maqolida “Bolani ishga buyur, ketidan o'zing yugur” degan so'zlar shakllangan. Bolali uy bozor-bo'lasiz uy mozor maqoli bu ma'noda ishlatiladi: bolalar bilan ham ularsiz ham muammo bor. Bolalar bo'lgan uyda g'iybat yo'q. 용은 용을 낳고 봉황은 봉황을 낳는다. Ajdaho ajdarni tug'diradi, qaqnua qaqnusni tug'diradi. 아들이 아버지를 닮는다. Arslonning bolasi arslon bo'ladi.

Bolalar va ota-onalar o'rtasidagi munosabatlar salbiy ma'noga ega bo'lishi mumkin:

1. 내리 사랑은 있어도 치사랑은 없다. Ota-onaning farzandlariga bo'lgan muhabbati bor, lekin bolalarni ota-onalariga sevgisi yo'q.

2. 삼년 구병에 불효 난다. Ota-onalar uch yil kasal bo'lganda, o'g'il bolalar hurmat qilishmaydi. “Oila” konsept maydonida “ona” “여자” kalit so'zi bilan frazeologik birliklar alohida o'rin tutadi. 어머니 손이 약 손이다-Onaning qo'li - shifobaxsh qo'l. Koreys va o'zbek maqollarida oilaviy qadriyatlarga alohida e'tibor beriladi:

1. 온통으로 생긴 놈 계집 자랑으로 생긴 놈 자식 자랑 자랑.

Ahmoq xotinidan, aqlli bolalardan maqtanchoqlik qiladi.

2. 아버지는 아들이 잘 났다 기뻐하고 형은 아우가 더 낫다며 화 난다.

O'g'il yaxshi, deganida ota xursand bo'ladi, akasi esa ukasi yaxshi ekanidan g'azablanadi.

3. 딸은 제 딸이 고와 보이고 곡식은 남의 꺼 탐스러워 보인다.

Qizi shirin, ammo non boshqa birovnikidir.

4. 동생의 말도 들어야 형의 말도 듣는다.

Agar akasi ukasining soʻzlarini tinglasa, uka ham akasiga quloq soladi.

Ikki tilning oʻziga xos birliklari oʻrtasidagi oʻxshashlik va farqlarni oʻrganishning usuli - eng ommabop va rivojlangan qiyosiy tahlil turidir. Koreys va oʻzbek maqollari, ibora va frazeologik birliklarni taqqoslash natijasida toʻliq va toʻliq boʻlmagan oʻziga xoslik hamda keskin farqlar aniqlangan. Shunday qilib, matnlarni qiyosiy oʻrganish, bizning fikrimizcha, dolzarb va katta nazariy va amaliy ahamiyatga ega, chunki bir xil til hodisasini turli tillarda taqqoslash oʻrganilayotgan hodisaning mohiyatini yanada aniqroq va ravshanroq ochib berishga, uning oʻziga xos xususiyatlarini aks ettirilgan voqelikda turli tillarga xos boʻlgan parallellik va nomuvofiqlikni aniqlashga imkon beradi.

Zamonaviy qiyosiy tadqiqotlarda nafaqat soʻzlar tahlil qilinadi, balki takrorlanadigan, tayyor iboralar va tilning leksiko-frazeologik tizimida muhim oʻrin tutadigan iboralar ham tahlil qilinadi. Frazeologik va paremiologik birliklarni qiyosiy oʻrganish har bir alohida tilning rivojlanish qonuniyatlaridan kelib chiqadigan tillarning semantik xususiyatlarini yanada aniqroq va aniqroq aniqlashga imkon beradi. Koʻrib chiqilgan birliklar janrning asosiy qonunini - bayon materialni tejash qonunini eng yaxshi aks ettirishga imkon beradi. Soʻzda va badiiy vositalarda tejash frazeologik birliklarga, maqol va matallarga katta kuch beradi; aytishimiz mumkinki, uning qisqartirilishining oʻzi estetik fazilat, muhim badiiy fazilatlarining namoyon boʻlishi sifatida qabul qilinadi. Paremiyalar va barqaror kombinatsiyalar - madaniyat va shaxslararo muloqotning organik tarkibiy qismidir, milliy xususiyatlar nuqtai nazaridan tillarning muhim xarakteristikasi va shu bilan birga barcha xalqlarga xos ijtimoiy-madaniy hodisalardir. Ikki xalqning paremiyalaridan ijodkorlar unumli foydalanishgan.

Badiiy asarlar matnida oila konseptini oʻrganar ekanmiz yuqorida keltirilgan maqol, matal, frazeologik birliklar tahlilga tortgan asarlarimizda deyarli barchasi uchraydi. Ular xalqning madaniy-tarixiy anʼanalariga asoslanganliklari maqollarning milliy xususiyatlarini shuning barobarida matnlarning ham milliyliги taʼminlagan.

Oʻzbek va koreys xalqining oila haqidagi nominativ birliklari koʻlamining ning kengligi kotseptining dolzarbligini bildiradi.

Oʻzbek va koreys zamonaviy adabiyotida oila konseptini ifodalovchi paremiyalar ular oʻrtasida tipologik oʻxshashliklar bilan bir qatorda muayyan oʻziga xosliklar ham mavjudligini koʻrsatdi. Farqlarning mavjudligi ikki xalqning tarixiy, geografik, ijtimoiy va madaniy xususiyatlari bilan belgilanadi. Shuningdek, tanlangan oʻzbek va koreys badiiy matnlarida “oila” konseptining ob'ektivlashtirgan til birliklari semantikasining kognitiv talqini natijasida, quyidagi kognitiv xususiyatlar ham aniqlandi:

1. Oila oilaviy yordam va oʻzaro yordamni amalga oshiradi - Dilfuza oʻsha bahona bir haftacha yotib qoldi. Onasi oʻzining kasalligini ham unutib, uning boshida parvona boʻldi.; Qaynona jiddiy yordam berib uyga kirib ketdi. Xotini va qizi yolgʻiz emas, balki yaqin kishisi bilan (“Qalbingga quloq sol”).

2. Oila - inson hayotidagi asosiy narsa; Dadam pochcham bilan ham quchoqlashib koʻrishdi. Singilcham bir pasda qolma-qoʻl boʻlib ketdi. Opam, akalarim birinchi jiyanimizni “xomtalash “qilib tashladik. (“Olamning ishlari”).

3. Oila insonga baxt keltiradi - Aynan shu ... qahramon o'z oilasi bilan "Ta'riflab bo'lmaz darajada chiroyli" tuyg'ularni boshdan kechiradi ("Olamning ishlari").

4. Oila bolalarni tarbiyalaydi - Bolalar bilan sodir bo'layotgan barcha yomon narsalarda ota-onalar aybdor, hatto ular aybdor bo'lmazlar ham, ular aybdor. ("Olamning ishlari").

5. Oila a'zolari o'z oilalarini ta'minlashadi - Eganing oldingda, emaganing ketingda - Oila a'zolari o'z oilalarini ta'minlashadi - ("Bahor qaytmaydi").

첫날 밤,이 외딴 집에 홀로 누워서 도대체 내가 뭘 찾아 왔는지 궁금해했을 때, 내 결정은 너무 불쌍해서 잠을 잘 수가 없었습니다.

Birinchi kecha, men bu tanho uyda yolg'iz yotar ekanman, shuncha yo'lni qidirib nima topdim, deb o'yladim, qarorim shu qadar achinarli tuyuldiki, uxlolmadim.

수돗물도 대체 할 수 없는 무력한 사람? 사실, 나의 새 집에서 첫날 밤은 최악의 경험이었습니다.

Jo'mrakni almashtirolmaydigan darajada nochor odamman? Darhaqiqat, bu o'sha birinchi kecha yangi uyimda bo'lgan tajribamning eng yomoni edi.

문 뒤의 오래된 집은 현대적인 건물로 둘러싸인 은둔을 선호하는 것처럼 보였지만 그들과의 접촉은 거부했습니다.

Darvozalar orqasida, eski uy zamonaviy binolar bilan o'ralgan, ammo tanholikni afzal ko'rib, ular bilan aloqa qilishdan bosh tortgandek edi.

집에도 일종의 영혼이있을 수 있다는 생각이 제 마음을 떨게했습니다.

Uylarda ham qandaydir ruh bo'lishi mumkin degan fikr yuragimni titratdi.

나는 "여자와 아이들"과 하나가되는 것을 싫어했지만 점차 받아 들였다. 이것이 전쟁이 우리를 휩쓸었을 때 우리 가족이 된 방법입니다.

Men "ayollar va bolalar" bilan birlashishni yomon ko'rardim, lekin asta-sekin buni qabul qildim. Urush bizni qamrab olgach, bizning oilamiz shunday bo'ldi.

결국 연로 한 부모는 헤어지기로 결정했습니다. 아버지는 장남과 그의 가족과 함께 북쪽으로 갔고, 어머니는 막내 아들 인 군인을 기다리기로 결정했습니다. 이 때문에 허벅지에 부상을 입고 명예 석방을 받고 귀가하던 중 연로 한 어머니가이 큰 집에 홀로 남겨진 것을 발견했다. (Yigitning uyi, 96 b.).

Oxir-oqibat, keksa ota-ona yo'llarini ajratishga qaror qilishdi. Otasi to'ng'ich o'g'li va uning oilasi bilan shimolga ketdi, onasi esa qolish va kenja o'g'li - askarni kutishga qaror qildi. U sonidan yaralanganligi sababli faxriy ozodlikka chiqib, uyiga qaytib kelganida keksa onasining bu katta uyda yolg'iz qolganini ko'rdi.

Xulosa qilish mumkinki, "Oila" umumbashariy konsepti uzoq vaqt mavjud bo'lishiga qaramay, shakllangan deb hisoblanmaydi, chunki ijtimoiy-iqtisodiy, mafkuraviy va madaniy o'zgarishlar konseptini o'zgartirishga olib keladi va natijada, og'zaki nutqning yangi vositalari

paydo bo‘ladi. XX asr oxiri - XXI asr boshlaridagi koreys va o‘zbek tilidagi “oila” konseptini tahlil qilish shuni ko‘rsatdiki, olamda oilaviy omil bilan bog‘liq o‘zgarishlarga qaramay, ular o‘zbek va koreyslarning “katta do‘stona oila”, “doimiy baxtli nikoh” kabi qadriyatlar olamining eng muhim unsurlari bo‘lib qolishda davom etmoqdalar. Koreys tilidagi juda ko‘p sonli leksik va frazeologik birliklarning o‘zbek tilida to‘liq yoki qisman ekvivalenti mavjudligi, mazkur tillarda so‘zlashuvchilar va “madaniy universallar” deb nomlangan madaniyatning umumiy elementlari o‘rtasidagi mutanosiblik haqiqatning aqliy namoyishi o‘xshashligi bilan izohlanadi.

REFERENCES

1. 박완서. 그 남자네 집 세계사, 2012, p.310.
2. 권지연. 나 홀로 가족에 대한 당신의 생각은? 2003, p.25.
(https://www.rfa.org/korean/weekly_program/ccadcd98)
3. Карасик В.И. О типах дискурса // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс: Сб. науч. тр. Волгоград: Перемена, 2000. С.5–20.
4. 정재현. 고향. <http://www.poemlove.co.kr/bbs/board>.
5. <https://hansanglab.com/2019/10/15/10-knig-korejskihavtorov/> (murojaat etilgan sana : 28.01.2024)
6. <https://ast.ru/news/koreyskie-knigi-ili-knigi-o-koree/> (murojaat etilgan sana: 25.01.2024)